

En gammel Soldat fortæller

om Krigen 1849-50.

Ved P. L. HALD.

Efterfølgende er nogle Uddrag af en Beretning, som afdøde Glarmester C. V. Lyng, Thisted, har nedskrevet om sin Deltagelse i Treaarskrigen. Desværre foreligger den ikke i sin Helhed, idet baade Begyndelsen og Slutningen mangler; det bevarede omfatter Tiden fra Begyndelsen af Juli Maaned 1849 til 24. Juli 1850. Efter Slaget ved Fredericia 6. Juli 1849 laa hans Deling i Veflinge paa Fyn, hvor Tropperne blev omgrupperede af en Stabsofficer, og Lyng kom til 11. Bataillon. Lynges Sprog og Retskrivning er uændret.

Da han (Officeren) var færdig med denne Inddeling, fik vi Ordre til at marchere hver til sin Batl., og da 11. Batl. laa paa Forpost ved Elritsøe (d. e. Erresø, Sydvest for Fredericia), maatte vi gaa tilbage igen til Strib, hvor der laa et Skib, som satte os over til Frederits, hvor vi kom til at ligge et Par Timers Tid for at udhvile os efter Marchen. Jeg var dengang dygtig sulten, og jeg havde intet Brød, og det var ikke mulig at faa noget tilkøbs i Byen, da alle Indvaanerne var rejste ud af Byen i den Tid., da Tyskerne bombarderede denne, men endelig fik jeg dog et Stykke hos en af de i Byen værende Soldater, og da jeg nu havde stillet min Hunger, gik jeg lidt omkring for at se de Ødelæggelser, som Bomberne havde anrettet, og denne var ikke liden; overalt hvor jeg kom var Husene næsten nær nedskudte. Nu blev der raabt til Gevær, og vi marcherede af til Batl., som vi naaede Kl. 11 om Natten; her blev vi modtagne af en Løjtnant, som sagde, at vi kunde tage vores Kapper af Tornisteren og svøbe om os, men Tornister og Lædertøj skulde vi beholde paa, og saa kunde vi lægge os ned paa Marken. Natten var meget kold, og jeg var meget forfrossen om Morgenen, da jeg vaagnede. Da jeg nu havde vadsket mig, spurgte jeg en af de gamle Karle, om man ikke kunde faa noget Kaffe et Sted i Nærheden, og han viste mig hen til et lille Hus, hvor der boede en gammel Kone, som solgte Kaffe. Jeg gik nu derhen, og da jeg kom ind, spurgte jeg, om jeg kunde faa noget Kaffe hos hende. Hun svarede ja, og kom derpaa frem med en stor sort Jydepotte, hvori Kaffen tilligemed Mælk og det hele var kogt. Hun tog nu en Spølkum og stak der ned i, og nu kom hun med dette og sagde Værsaagod, derpaa tog hun et Stykke Sukker op af sin Lomme, men da hun syntes det var temmeligt stort, tog hun det i Munden og knuste det, og derpaa spyttede hun det ud og sagde, at nu kunde jeg tage Sukker til, men dette syntes jeg var alt for væmmeligt og gik derfor min Vej og lod Kaffen staa og fik altsaa ingen Kaffe den Gang. - Nu laa vi her ved Eritsøe et Par Dage, men den sidste Nat vi laa her, blev vi allarmet og maatte ud og lade vore Geværer, og vores Oberst, som hed Staggemejer, holdt en Tale for os, og bad os være muntre og ved god Mod, da vi nu skulde imod Fjenden; dog dette var kuns blind Allarm, thi da Klokken var 7 om Morgenen gik vi tilbage igen til vores Kvarter, og her laa vi til om Eftermiddagen, da vi fik Ordre til at marchere til Frederits, hvor vi ankom Aften Kl. 8.

Her laa vi til om Natten Kl. 12, da vi blev satte over til Strib, og nu marcherede vi uafbrudt til en By, som hedder Indslev, hvor vi ankom Kl. 9 om Formiddagen. Her

gjorde vi Holdt ved Kroen, som ligger ved Vejen, og her blev vi indkvarteret. Jeg tillige med 67 Mand hos en Enke. Løjtnanten blev indkvarteret paa selve Kroen. Her laa vi i 17 Dage. I denne Tid gik vi til Eksersits hveranden Dag; paa en af disse hændte det, at en af de gamle Karle havde glemt sit Tornyster, hvorover Kaptajnen blev vred og sagde, at Tornistret skulde hænge paa Ryggen. Karlen tog dette i bogstavelig Betydning, thi da vi vare færdige med Eksersitsen og var kommet hjem, tog Karlen Tornistret paa og gik ind i Kroen og forlangte et Glas Punsh, hvormed han satte sig til Bords og begyndte at gøre sig tilgode; de nærværende Gæster undrede sig over, at han sad med Tornisteren paa, men han svarede, at dette havde Kaptajnen befalet. Lidt efter kom denne selv og forundrede sig derover og spurgte, hvad dette skulde betyde, hvortil Karlen svarede, at det havde han jo selv befalet, hvorpaa Kaptajnen lo og sagde, at hans Mening var kuns, at det var til enhver Øvelse, at Tornisteren skulde være paa.

Den 25. Juli om Morgenen Kl. 5 fik vi Marchordre og nu marcherede vi til en By, som hed Harendrup, her laa vi til den 31. Juli om Morgenen, da vi begav os paa March til Frederits, paa hvilken Tur jeg blev meget syg og maatte indlægges paa det derværende Lazareth, hvor jeg laa en Maaned og havde det just ikke meget godt. Nu blev jeg udskrevet og marcherede d. 31. August fra Frederits, hvorfra jeg skulde begive mig til Vejle. Hertil ankom jeg først om Aftenen Kl. 7, da jeg var meget udmattet af min Sygdom og paa Grund deraf ikke kunde gaa ret stærkt. Da jeg ankom hertil, henvendte jeg mig til Kommandøren for 4. Reserve Btl., Major v. Trane, for af ham at blive anvist Kvarter, hvilket jeg ogsaa fik hos en Snedkermester, hvor jeg havde det ret godt. Om Morgenen begav jeg mig paa Rejsen igen for at støde til Kompagniet, som laa ved Hedensted omtrent 1½ Mil Nordøst for Vejle. Jeg var imidlertid heldig nok til at komme til at køre med en Fouragevogn, som skulde til denne By for at hente Halm og Havre. Jeg ankom hertil omtrent ved Middagstid og blev indkvarteret hos en Husmand, hvor jeg havde det meget godt. Her laa vi kuns i 4 Dage, da Batl. fik Ordre til at marchere til sit Garnisonssted Aalborg. Vi marcherede den første Dag til Horsens, den 2. Dag til Skanderborg, d. 3. Dag gik vesten om Aarhus til en By, som hed Galten. Her fik jeg Tilladelse af Kaptajnen til at rejse i Forvejen til Randers, hvilken By vi skulde igennem. Jeg tilligemed 4 andre lejede os en Vogn, og nu gik det raskt af Sted til Randers, hvor vi ankom henimod Aften. Jeg begav mig nu straks hen til Glarmester Bartels, hos hvem jeg havde arbejdet 2 Aar førend Krigen, og der tilbragt Tiden særdeles godt, jeg regner dem for de to bedste Aar i mit Liv. Han tillige med hans Familie blev meget glade ved at se mig, og nu fik jeg travlt med at fortælle, hvorledes jeg havde havt det under min Fraværelse, dette var jo rigtignok ikke meget, men Tiden gik dog dermed, og da jeg anden Dagen derpaa skulde til at rejse igen, vidste jeg næsten ikke, hvor Tiden var bleven af. Batl. ankom om

Eftermiddagen Kl. 1 og nu blev der Tummel i Byen, da alle Borgerne havde tillavet Middagsmad for dermed at beværte de hjemvendende Krigere; de kom og halede og trak i dem og den ene vilde hellere have nogen end den anden. Da Kl. var bleven 4, blev der blæst til Gevær, og nu rykkede vi ud af Byen med Syngen og Hurraraab og blev ledsaget af en stor Del af Byens Folk. $\frac{3}{4}$ Mil norden for Byen blev vi indkvarterede, og jeg kom til at ligge i en By, som hed Lehm (Lem), her laa vi Natten over og næste Morgen fortsatte vi Rejsen igennem Hobro, hvor vi ligeledes blev beværtede med Middagsmad, til en By

Underkorporal Lyngé. 1849.

nordligt for Hobro, som hed Døstrup, her laa vi ligeledes Natten over og næste Dag gik vi til en By, som hed Gravlev, hvor jeg blev indkvarteret hos Sognefogden, hvor jeg havde det godt. Næste Morgen stillede vi ved Gravlev Mølle og fik Lønning og Billetter, for hvilke vi, naar vi kom til Aalborg, kunde gaa hen og spise frit til Middag. Da Kaptajnen var færdig hermed, fik vi Lov til at gaa tilbage igen til vores Kvarterer, hvor vi skulde forblive indtil Vognene fra de forskellige Sogne var ankomne, da Bønderne der i Omegnen var blevne enige om at ville køre os til Aalborg. Da Kl. var 9, var de samlede, og nu stege vi paa Vognene, som befordrede os til Skeels Gaard, en Herregaard $\frac{1}{4}$ Mil fra Byen, her blev vi beordret af Obersten til at stige af og nu gik Batl. til Byen ledsaget af en Masse Mennesker, som var komne ud for at modtage os. Da vi kom til Byens Port, blev vi modtagne af Byens Laug med Sange og Taler, og det var med Nød og Næppe, vi kunde komme gennem Gaderne for Folk. Langt om længe naaede vi endelig Raadhustorvet, hvor vi gjorde Holdt, og det blev os tilkendegivet, at vi kunde begive os de Steder hen, hvorpaa vores Billetter lød, og saa skulde vi møde om Eftermiddagen Kl. 4 til Appel. Her fik vi nu at vide af Kaptajnen, at der ude paa den store Ekserserplads, som ligger Østen for Byen, var indrettet Telte, hvor vi kunde

gaa ud og danse og tillige var der af Borgerne givet saa meget Punsh, at hver Mand kunde faa saa meget han vilde drikke. Vi begav os nu derud og her gik Tiden ret behageligt for os. Da Kl. var $9\frac{1}{2}$ om Aftenen blev der afbrændt et smukt Fyrværkeri, og vi morede os herude til Kl. var 11.

Faa Dage efter Ankomsten til Aalborg blev Lyngé udnævnt til Underkorporal og laa den følgende Vinter i Garnison der i Byen.

Den 27. April (1850) kørte jeg fra Aalborg til Hobro, hvor Obersten laa, og her fik jeg Ordre til at marchere til Glenstrup den næste Dag. Denne By ligger i Mil Sydøst for Hobro. Hertil ankom jeg om Eftermiddagen Kl. 4, da jeg ikke gik fra Hobro førend Kl. 2. Her blev jeg indkvarteret i en Gaard lige ved Landevejen, som kaldes Holmegaarden; uden for denne var en stor Sø, som kaldes Glenstrup Sø, her morede jeg mig udmærket med at ro omkring i en Baad, som Manden havde, og tillige var her mange Fisk, saa jævnlig fiskede jeg ikke saa faa Fisk, som jeg fik Konen, hvor jeg laa i Kvarter, til at tillave for mig, dels stegte og dels kogte. Efter at have tilbragt otte Dage meget behageligt, fik vi Ordre til at gaa længere sydpaa, og nu marcherede vi til en By, som hedder Faarup, $1\frac{1}{4}$ Mil Nordvest for Randers. Her blev jeg indkvarteret hos Sognefogden, som hedder Jens Jacobsen Schjøt, her var et ret godt Kvarter, og vi laa her i en Maaned, i hvilken Tid jeg var adskillige Gange i Randers. Den 1. Juni fik vi Ordre til at rykke ud, og nu marcherede vi gennem Randers til en By, som hed Ølstved, hvor vi laa om Natten, og næste Morgen stillede vi ved Ølstved Kro og marcherede herfra ad Aarhus, som vi naaede om Aftenen Kl. 7. Her blev jeg indlagt hos en Bødkerenke, som hed Madam Olsen, her havde jeg et meget godt Logi. Næste Morgen stillede vi Kl. $2\frac{1}{2}$ og gik ad Skanderborg til, hvilken By vi naaede om Formiddagen Kl. 11. Her blev jeg indkvarteret hos en Skomagermester Hansen, hvor jeg skulde forblive i 2 Dage, da vi skulde have Rastedag her. Vi boede her meget godt, men maatte dog betale 12 Sk. om Dagen for vores Kost, hvilket naturligvis ikke var ubilligt, men det forekom os dog noget underligt, da vi hidtil ikke havde betalt noget for vor Underholdning.

Uden at komme nærmere ind paa Lyngés Beretning om Marchen gennem Jylland skal dog nævnes, at han var meget betaget af Grejsdalens Natur. "Jeg for min Part troede, da jeg først kom og saa dette Sted, at jeg havde fundet Paradis, thi noget saa skønt havde jeg aldrig før set". Vejleegnen forlod Lyngé d. 15. Juli.

Den 18. Juli, som var min Fødselsdag, stillede vi Kl. 2 om Morgenen og gik vesten om Flensborg til en By, som hed Schafflund, hvor vi straks kom ud paa Forpost. Denne Dag var jeg saa træt, som jeg ingensinde forhen havde været, og jeg vil vistnok kunne erindre denne Geburtsdag, saa længe jeg lever. I denne By opholdt vi os til den 19. om Middagen, da vi blev løst af og kom til en By, som hed Vansløv, hvor vi fik Lønning og var til om Aftenen, da vi kom til en anden By, som hed Henved, hvor vi kom Kl. 11, og her laa vi under anben Himmel. Natten var dygtig kold og ubehagelig, og jeg var glad ved, at jeg havde min Kappe og kunde svøbe mig ind i. Her laa vi indtil den 23. om Morgenen, da vi kom til at marchere hen til et andet Sted i Nærheden af Oversø, hvor vi gjorde Holdt. Her laa hele Brigaden, og vi kogte vores

Naturalforplejning og holdt os ret lystige. Da Kl. var 10 om Aftenen, kom vores Oberst hen til en Del af os, som havde samlet sig om nogle Flasker Vin, hvilke vi knækkede Halsen paa, og under Sang og Latter her lejrede han sig hos os og deltog med os i Sangen og sagde, at det kunde han godt lide, at vi var muntre, og han bad os, at vi den næste Dag vilde være lige saa glade, da vi efter al Sandsynlighed saa vilde komme i Slag. Da Kl. var 12 begav vi os til Ro, af hvilken vi blev forstyrrede, da Kl. var 4 om Morgen. Nu marcherede vi gennem en Skov hen til en Kro, som laa i Nærheden af samme, hvor vi kom til at gøre Holdt; her laa vi henved 3 Timer og troede nu ikke, at der kunde blive noget Slagsmaal den Dag, men da Kl. var henved 2 om Eftermiddagen, blev der blæst Allarm, og nu maatte vi saa hurtigt som muligt afsted henimod en Skov, som hed Stendrup, som var besat af Fjenden. Saasart vi kom denne paa et Par Skuds

Distance nær, kom vi ud i Kæde, og saa gik det med Hurra lige saa stærkt, som vi kunde ind i Skoven, og her kom vi i Slagsmaal med Tyskerne, og vi fyrede saa stærkt, vi kunde, og mange saavel af vore som af deres maatte bide i Græsset. Dog varede det vel ikke mere end en halv Time, førend vi havde Skoven i vor Magt, og Fjenden retirerede saa hurtig, han kunde, hen ad de paa den anden Side værende Marker - - -

Her standser Optegnelserne, men Dagen efter stod Slaget ved Isted, hvor Lyngé blev saaret og taget til Fange; men i et Brev, dat. Glückstadt d. 13. Septbr. 1850, som han skrev til sin Moder, oplyser han, at han atter er rask og aldeles helbredet. - Christian Wilhelm Lyngé var født 18. Juli 1825 i København. Han kom til Thisted i Foraaret 1851 og oplevede 1911 sit 60 Aars Jubilæum som Borger og Glarmester i Byen, hvor han var en anset Mand, der i mange Aar fungerede som Retsvidne. Den 25. Marts 1855 havde han Bryllup med sin Hustru, Karen Marie Riis, der døde 27. Decbr. 1897; selv døde Lyngé d. 1. April 1913, 88 Aar gl.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1949, side 369-377)